

DAVLAT MOLIYASINING IQTISODIY O‘SISHDAGI ROLI (BYUDJET SIYOSATI, INVESTITSİYALARNI MOLIYALASHTIRISH VA MAKROIQTISODIY BARQARORLIK)

Yo‘ldashova Mashhura Jo‘rabek qizi

ALFRAGANUS UNIVERSITETI Iqtisodiyot fakulteti 4-bosqich talabasi

Ermatov Musojalil Komilovich

Ilmiy maslahatchi: “Moliya” kafedrasi dotsienti, iqtisod fonalari nomzodi

Annotatsiya Ushbu maqolada davlat moliyasining iqtisodiy o‘shiga ta’siri keng qamrovda tahlil qilinadi. Asosiy e’tibor byudjet siyosati orqali iqtisodiy faollikni boshqarish, davlat investitsiyalarini samarali moliyalashtirish hamda makroiqtisodiy barqarorlikni ta’minlashga qaratiladi. Shuningdek, O‘zbekiston misolida amaliy jarayonlar va davlat moliyasining iqtisodiy rivojlanishdagi o‘rni yoritilgan.

Kalit so‘zlar davlat moliyasi, byudjet siyosati, investitsiyalarni moliyalashtirish, makroiqtisodiy barqarorlik, fiskal siyosat, iqtisodiy o‘shish, soliq tizimi, davlat investitsiyalari, moliyaviy boshqaruv.

Annotation This article provides a comprehensive analysis of the impact of public finance on economic growth. The main focus is on managing economic activity through budgetary policy, effectively financing public investments, and ensuring macroeconomic stability. Practical processes and the role of public finance in economic development are also highlighted using the example of Uzbekistan.

Keywords public finance, budgetary policy, investment financing, macroeconomic stability, fiscal policy, economic growth, tax system, public investments, financial management.

Аннотация В данной статье проводится всесторонний анализ влияния государственных финансов на экономический рост. Основное внимание уделяется управлению экономической активностью через бюджетную политику, эффективному финансированию государственных инвестиций и обеспечению макроэкономической стабильности. Также освещены практические процессы и роль государственных финансов в экономическом развитии на примере Узбекистана.

Ключевые слова государственные финансы, бюджетная политика, финансирование инвестиций, макроэкономическая стабильность, фискальная политика, экономический рост, налоговая система, государственные инвестиции, финансовое управление.

Kirish

Bugungi kunda global iqtisodiy muhit tobora murakkablashib, mamlakatlarning iqtisodiy barqarorlik va yuqori sur’atlarda o‘shish masalasi eng dolzarb vazifalardan biriga aylangan. Bu jarayonda davlatning moliyaviy siyosati va moliya boshqaruvi markaziy ahamiyat kasb

etadi. Davlat moliyasi – jamiyatning iqtisodiy resurslarini yig‘ish, taqsimlash va sarflash orqali iqtisodiy faoliyatni tartibga soluvchi eng muhim vosita hisoblanadi. Shu bois, samarali davlat moliyasi orqali nafaqat investitsiyalarni kengaytirish va ularni iqtisodiyotning turli tarmoqlariga yo‘naltirish, balki ijtimoiy-iqtisodiy barqarorlikni ta‘minlash va iqtisodiy o‘rish uchun zarur sharoitlarni yaratish mumkin.

Byudjet siyosati davlatning fiskal siyosati doirasida moliyaviy resurslarni boshqarishning asosiy mexanizmi bo‘lib, u iqtisodiy o‘rish va barqarorlikni ta‘minlashga yo‘naltirilgan. Shuningdek, davlat investitsiyalarining to‘g‘ri moliyalashtirilishi iqtisodiyotning infratuzilmasini rivojlantirish, yangi ish o‘rinlari yaratish va innovatsiyalarni joriy etishda muhim rol o‘ynaydi. Fiskal barqarorlik esa davlat byudjeti va moliyaviy tizimning muvozanatda bo‘lishi, davlat qarzining nazorat ostida bo‘lishi kabi holatlarni anglatib, iqtisodiy o‘rishning uzluksizligini ta‘minlaydi.

O‘zbekiston Respublikasi so‘nggi yillarda iqtisodiy islohotlarni chuqurlashtirish, davlat moliyasining samaradorligini oshirish, investitsiyalar hajmini kengaytirish va barqarorlikni mustahkamlash borasida sezilarli qadamlar qo‘ymoqda. Ushbu jarayonlarda davlat moliyasining roli va uning iqtisodiy o‘rishga ta‘siri dolzarb ilmiy tadqiqotlar mavzusiga aylangan.

Shu munosabat bilan ushbu maqolada davlat moliyasining iqtisodiy o‘rishdagi roli, uning asosiy funksiyalari va mamlakatimizdagi amaliy tajribasi batafsil tahlil qilinadi. Maqolada byudjet siyosati, investitsiyalarni moliyalashtirish, fiskal barqarorlik kabi muhim jihatlar ko‘rib chiqiladi hamda ularning iqtisodiy o‘rish jarayoniga ta‘siri yoritiladi.

Asosiy qism

1. Davlat moliyasining asosiy tushunchalari va funksiyalari

Davlat moliyasi — bu davlat tomonidan iqtisodiy jarayonlarni samarali tartibga solish, mamlakat iqtisodiyotining barqaror rivojlanishini ta‘minlash maqsadida moliyaviy resurslarni yig‘ish, taqsimlash va sarflash jarayonlarini o‘z ichiga olgan kompleks tizimdir. Ushbu tizim davlatning iqtisodiy siyosatining ajralmas qismi bo‘lib, uning vazifalari va funksiyalari mamlakat iqtisodiyotining jadal o‘rishi va ijtimoiy taraqqiyotga xizmat qiladi.

Davlat moliyasining asosiy vazifalarini quyidagi asosiy funksiyalar orqali ifodalash mumkin:

1.1. Byudjet siyosati orqali iqtisodiy faoliyatni boshqarish

Davlat byudjeti — bu davlat moliyasining markaziy elementidir. Byudjet siyosati orqali davlat o‘zining iqtisodiy maqsadlarini amalga oshiradi, iqtisodiy faollikni rag‘batlantiradi yoki cheklaydi. Bu jarayonlarda davlat daromadlarini (soliqlar, bojxona yig‘imlari va boshqa majburiy to‘lovlar) va xarajatlarini boshqaradi. Ekspansiv byudjet siyosati iqtisodiy o‘rishni tezlashtirish uchun xarajatlarni oshiradi va soliqlarni kamaytiradi, restriktiv siyosat esa inflyatsiya va davlat qarzining oshishini cheklash uchun qo‘llaniladi. Shu tariqa, byudjet siyosati davlat iqtisodiyotining ritmini boshqarish imkonini beradi.

1.2. Resurslarni qayta taqsimlash va ijtimoiy tenglikni ta‘minlash

Bozor iqtisodiyotining xususiyati shundaki, bozor mexanizmi ba'zida iqtisodiy resurslarni teng taqsimlamaydi, bu esa ijtimoiy tengsizlik va turli qatlamlar orasida farq paydo bo'lishiga olib keladi. Davlat moliyasi ushbu muammoni hal etishda muhim rol o'ynaydi. Soliq siyosati, ijtimoiy xarajatlar va grantlar orqali davlat iqtisodiy resurslarni qayta taqsimlab, kam ta'minlangan qatlamlarni qo'llab-quvvatlaydi hamda ijtimoiy adolatni ta'minlaydi. Bu funksiyaning samarali bajarilishi jamiyatda ijtimoiy barqarorlikni saqlash va iqtisodiy o'sishga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

1.3. Investitsiyalarni rag'batlantirish va moliyalashtirish

Davlat moliyasi iqtisodiy rivojlanish uchun zarur bo'lgan investitsiyalarni jalb qilishda muhim vosita hisoblanadi. Davlat investitsiyalari iqtisodiyot infratuzilmasi, ta'lim, sog'liqni saqlash, innovatsiyalar va boshqa ijtimoiy muhim sohalarga yo'naltiriladi. Bu esa uzoq muddatli iqtisodiy o'sishga xizmat qiladi. Bundan tashqari, davlat soliq imtiyozlari, subsidiyalar va boshqa rag'batlantiruvchi chora-tadbirlar orqali xususiy sektor investitsiyalarini ko'paytirishga ham hissa qo'shadi. Shu bilan birga, davlat investitsiyalarini samarali moliyalashtirish iqtisodiy barqarorlik va rivojlanish uchun zaruriy shart hisoblanadi.

1.4. Makroiqtisodiy barqarorlikni saqlash va iqtisodiy sikllarni yumshatish

Davlat moliyasi iqtisodiy o'sish jarayonida yuzaga keladigan inflyatsiya, ishsizlik, byudjet defitsiti kabi makroiqtisodiy muammolarni bartaraf etishda muhim vosita bo'lib xizmat qiladi. Fiskal siyosat yordamida davlat iqtisodiy sikllarning keskinliklarini yumshatadi, iqtisodiy barqarorlikni ta'minlaydi va o'sishni uzluksiz qiladi. Bu ayniqsa, iqtisodiy inqiroz va favqulodda vaziyatlarda davlatning moliyaviy siyosati orqali iqtisodiyotning tiklanishiga ko'maklashishning asosiy mexanizmi hisoblanadi.

Davlat moliyasining samarali boshqarilishi mamlakat iqtisodiyotining rivojlanish sur'atlarini oshirishga, ijtimoiy barqarorlikni ta'minlashga va makroiqtisodiy muvozanatni saqlashga xizmat qiladi. Bu borada davlat moliyasining yuqorida qayd etilgan funksiyalarining to'liq va izchil bajarilishi mamlakat iqtisodiyotining uzoq muddatli barqarorligi va xalq farovonligi uchun poydevor yaratadi. Shuning uchun ham davlat moliyasini takomillashtirish va uning asosiy vazifalarini samarali bajarish har bir mamlakatning strategik maqsadlari qatorida turadi.

2. Byudjet siyosati va iqtisodiy o'sish

Byudjet siyosati davlatning moliyaviy faoliyatini boshqarishdagi asosiy vositalardan biri bo'lib, iqtisodiy jarayonlarni tartibga solishda muhim rol o'ynaydi. U davlat daromadlari va xarajatlarini nazorat qilish orqali iqtisodiy faollikni oshirish yoki kamaytirishga qaratilgan choralar majmuasini anglatadi. Byudjet siyosatining samarali yuritilishi iqtisodiyotning barqaror rivojlanishi, ish o'rinlarining ko'payishi, investitsiyalar hajmining oshishi va ijtimoiy sohada yaxshilanishlarga olib keladi.

2.1. Byudjet siyosatining asosiy yo'nalishlari

Byudjet siyosati iqtisodiy o'sishni rag'batlantirish yoki iqtisodiy barqarorlikni ta'minlash maqsadida ikki asosiy yo'nalishda amalga oshiriladi:

2.1.1. Ekspansiv byudjet siyosati

Ekspansiv siyosat iqtisodiy faollikni kuchaytirish uchun qo'llaniladi. Bu holatda davlat xarajatlari oshiriladi, masalan, infratuzilma loyihalariga, ijtimoiy dasturlarga, ta'lim va sog'liqni saqlash sohalariga ko'proq mablag' ajratiladi. Shu bilan birga, soliqlar kamaytirilishi mumkin, bu xususiy sektor va aholi uchun ko'proq mablag' qoldirishga imkon beradi. Natijada investitsiyalar hajmi oshadi, iste'mol faollashadi va ish o'rinlari ko'payadi. Ekspansiv siyosat ayniqsa iqtisodiy sekinlashuv yoki inqiroz davrida iqtisodiyotni jonlantirish uchun zarurdir.

2.1.2. Restriktiv byudjet siyosati

Restriktiv siyosat esa iqtisodiy barqarorlikni saqlashga qaratilgan. Bu holatda davlat xarajatlari qisqartiriladi, soliqlar ko'tariladi va byudjet taqchilligi kamaytiriladi. Bu inflyatsiyani nazorat qilish, davlat qarzining o'sishini oldini olish va makroiqtisodiy barqarorlikni ta'minlash uchun zarurdir. Restriktiv siyosat iqtisodiy faollikni biroz sekinlashtirishi mumkin, ammo uzoq muddatda barqaror rivojlanish uchun asos yaratadi.

2.2. O'zbekiston Respublikasidagi byudjet siyosati amaliyoti

So'nggi yillarda O'zbekiston Respublikasida byudjet siyosatini yanada samarali tashkil etish, davlat xarajatlarini maqsadli va optimallashtirilgan tarzda taqsimlash, shuningdek, soliq tizimini takomillashtirish borasida keng ko'lamli islohotlar amalga oshirilmoqda. Ushbu islohotlar infratuzilma, ta'lim, sog'liqni saqlash va innovatsiyalar sohalariga yo'naltirilgan davlat investitsiyalarining oshishiga olib keldi.

Davlat byudjeti orqali moliyalashtirilayotgan loyihalar nafaqat iqtisodiy o'sishni rag'batlantirmoqda, balki ijtimoiy farovonlikni oshirishga ham xizmat qilmoqda. Misol uchun, yangi avtomobil yo'llari va energetika ob'ektlari qurilishi ishlab chiqarish quvvatlarini kengaytirish va mamlakat ichida tovar va xizmatlar harakatini yaxshilashga yordam bermoqda. Shu bilan birga, ta'lim va sog'liqni saqlash sohasidagi investitsiyalar inson kapitalini rivojlantirishga yo'naltirilgan bo'lib, bu ham iqtisodiy o'sishning barqarorligini ta'minlash uchun muhimdir.

2.3. Byudjet siyosatining iqtisodiy o'sishga ta'siri

Byudjet siyosatining iqtisodiy o'sishdagi roli shundan iboratki, u moliyaviy resurslar oqimini boshqarish orqali iqtisodiy jarayonlarni muvofiqlashtiradi va rag'batlantiradi. Ekspansiv siyosat investitsiyalarni oshiradi, bu yangi ishlab chiqarish obyektlarini yaratish va ish o'rinlarini ko'paytirish imkonini beradi. Restriktiv siyosat esa ortiqcha xarajatlar va qarzlardan kelib chiqadigan xavflarni kamaytirib, uzoq muddatli barqarorlikni ta'minlaydi.

Shuningdek, byudjet siyosati orqali amalga oshiriladigan fiskal chora-tadbirlar inflyatsiya darajasini nazorat qilish, valyuta barqarorligini saqlash, ijtimoiy himoyani kuchaytirish kabi makroiqtisodiy maqsadlarni amalga oshirishga xizmat qiladi.

Byudjet siyosati mamlakat iqtisodiyotining rivojlanish ritmini belgilovchi asosiy mexanizmdir. Uning orqali iqtisodiy faollikni oshirish yoki kamaytirish mumkin, bu esa iqtisodiy o'sish va barqarorlikning muvozanatini ta'minlaydi. O'zbekiston tajribasi shuni ko'rsatadiki, maqsadli byudjet siyosati va investitsiyalarga yo'naltirilgan xarajatlar iqtisodiy

o'sishni samarali rag'batlantirishga yordam beradi, shuningdek, ijtimoiy-iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashda muhim rol o'ynaydi.

3. Davlat investitsiyalarini moliyalashtirishning o'rni

Davlat investitsiyalari mamlakat iqtisodiyotining uzoq muddatli va barqaror rivojlanishida hal qiluvchi ahamiyatga ega bo'lgan muhim omillardan biridir. Ular iqtisodiyotning asosiy infratuzilmasini rivojlantirish, inson kapitalini mustahkamlash va innovatsion texnologiyalarni joriy etishga yo'naltiriladi. Shu sababli, davlat investitsiyalarini samarali moliyalashtirish iqtisodiy o'sishning poydevorini yaratishda katta rol o'ynaydi.

3.1. Davlat investitsiyalarining yo'nalishlari

Davlat investitsiyalari asosan quyidagi asosiy sohalarga yo'naltiriladi:

3.1.1. Transport va energetika infratuzilmasi

Transport tarmoqlari va energetika sohasiga yo'naltirilgan investitsiyalar iqtisodiy faoliyatning kengayishiga xizmat qiladi. Yangi yo'llar, temir yo'llar, aeroportlar va energetika inshootlari qurilishi ishlab chiqarish va savdo jarayonlarini samarali tashkil etishga imkon yaratadi. Bu esa mamlakat ichidagi tovar va xizmatlar oqimini tezlashtiradi, eksport salohiyatini oshiradi va investitsiya muhitini yaxshilaydi.

3.1.2. Ta'lim va sog'liqni saqlash

Ta'lim va sog'liqni saqlash sohalariga investitsiyalar inson kapitalini rivojlantirishga yo'naltirilgan bo'lib, bu uzoq muddatli iqtisodiy o'sishning asosiy omillaridan biridir. Malakali va sog'lom kadrlar iqtisodiyotda raqobatbardoshlikni oshiradi, yangi texnologiyalarni joriy etish va innovatsiyalarni yaratishga ko'maklashadi. Shu bilan birga, sifatli ta'lim va sog'liqni saqlash tizimi ijtimoiy barqarorlikni ta'minlaydi.

3.1.3. Innovatsiya va raqamlashtirish

Zamonaviy iqtisodiyot talablariga moslashish uchun davlat innovatsion texnologiyalarni joriy qilish va raqamlashtirishga katta e'tibor qaratmoqda. Bu yo'nalishdagi investitsiyalar ishlab chiqarish samaradorligini oshirish, xizmat ko'rsatish sohasini kengaytirish va yangi iqtisodiy imkoniyatlarni yaratish uchun zarurdir. Raqamli infratuzilma va innovatsiyalar iqtisodiyotning globallasuvi sharoitida raqobatbardoshligini ta'minlashga xizmat qiladi.

3.2. Moliyalashtirish manbalari

Davlat investitsiyalarini moliyalashtirish ko'pincha quyidagi manbalardan amalga oshiriladi:

- **Davlat byudjeti daromadlari** — soliq tushumlari, bojxona yig'implari va boshqa davlat daromadlari asosida shakllanadi. Ushbu mablag'lar orqali davlat iqtisodiy rivojlanish uchun zarur bo'lgan loyihalarni moliyalashtiradi.
- **Tashqi qarzlar va investitsiyalar** — davlat yoki xususiy sektor tomonidan jalb qilingan xorijiy kreditlar, grantlar va investitsiyalar iqtisodiyotga qo'shimcha moliyaviy resurslarni kiritadi. Bu manbalar orqali katta infratuzilma loyihalari yoki innovatsion dasturlar moliyalashtiriladi.

- **Ichki qarzlar va boshqa moliyaviy vositalar** — davlat ichki bozorga chiqib obligatsiyalar chiqarish yoki boshqa moliyalashtirish mexanizmlaridan foydalanishi mumkin.

3.3. Samarali moliyalashtirishning ahamiyati

Davlat investitsiyalarini samarali moliyalashtirish iqtisodiy o'sishni barqarorlashtirishga, infratuzilmaning rivojlanishiga va ijtimoiy sohalarning yaxshilanishiga bevosita ta'sir qiladi. Moliyalashtirish jarayonining shaffofligi, loyihalarning aniq va samarali tanlanishi hamda mablag'larning oqilona taqsimlanishi investitsiyalarning yuqori samaradorligini ta'minlaydi. Aks holda, noto'g'ri moliyalashtirish resurslarning behuda sarflanishiga va iqtisodiy jarayonlarning sustlashishiga olib kelishi mumkin.

Davlat investitsiyalari iqtisodiyotning asosiy rivojlanish omili bo'lib, ularni samarali moliyalashtirish mamlakatning uzoq muddatli barqaror iqtisodiy o'sishi va ijtimoiy farovonligini ta'minlashda muhim ahamiyatga ega. O'zbekiston tajribasi ko'rsatadiki, byudjet va tashqi manbalardan olingan moliyalashtirish infratuzilma, inson kapitali va innovatsiyalarni rivojlantirishga yo'naltirilishi zarur, bu esa umumiy iqtisodiy samaradorlikni oshirishga yordam beradi.

4. Makroiqtisodiy barqarorlik va davlat moliyasi

Makroiqtisodiy barqarorlik iqtisodiy o'sishning asosiy shartlaridan biri hisoblanadi. U iqtisodiy jarayonlarning muvozanatda va barqaror tarzda rivojlanishini anglatadi, bu esa investorlar uchun ishonchli muhit yaratadi, inflyatsiya darajasini nazorat qiladi va valyuta barqarorligini ta'minlaydi. Davlat moliyasi makroiqtisodiy barqarorlikni ta'minlashda asosiy vosita sifatida xizmat qiladi.

4.1. Byudjet taqchilligini nazorat qilish

Davlat byudjeti daromadlari va xarajatlari o'rtasidagi farq — byudjet taqchilligi, davlat moliyasining muvozanatga kelishini talab qiladi. Byudjet taqchilligining yuqori darajasi davlat qarzining oshishiga olib keladi, bu esa makroiqtisodiy barqarorlik uchun xavf tug'diradi. Davlat moliyasi taqchillikni nazorat qilish orqali qarz yukini kamaytirishga harakat qiladi, shuningdek, xarajatlarni oqilona boshqarish va soliq tushumlarini oshirish choralari ko'radi. Shu bilan birga, byudjet taqchilligi bilan kurashish iqtisodiy inqirozlarda davlatning moliyaviy barqarorligini ta'minlashga xizmat qiladi.

4.2. Soliq tizimini takomillashtirish

Soliq tizimini samarali va adolatli tashkil etish fiskal barqarorlikni mustahkamlashning muhim omilidir. Soliq yig'imlarini oshirish orqali davlat byudjetining daromad qismini barqarorlashtirish mumkin. Shu bilan birga, soliq tizimining shaffofligi va adolatliligi iqtisodiy sub'ektlarning fiskal majburiyatlarga bo'lgan munosabatini yaxshilaydi va soliq bazasini kengaytiradi. O'zbekiston soliq tizimini takomillashtirish orqali fiskal barqarorlikni mustahkamlashga intilmoqda, bu esa iqtisodiy o'sish uchun ijobiy sharoit yaratadi.

4.3. Favqulodda vaziyatlarda moliyaviy yordam ko'rsatish

Pandemiya yoki iqtisodiy inqiroz kabi favqulodda vaziyatlarda davlat moliyasi iqtisodiy faollikni saqlab qolish va tiklash uchun zarur moliyaviy yordamni taqdim etadi. Bu yordam

investitsiyalarni qo'llab-quvvatlash, ish o'rinlarini saqlash va aholini ijtimoiy himoya qilishga qaratilgan. O'zbekiston misolida, Moliya vazirligi tomonidan pandemiya davrida amalga oshirilgan fiskal chora-tadbirlar iqtisodiyotning sezilarli sustlashuvining oldini olishga xizmat qilgan.

4.4. O'zbekiston Moliya vazirligining fiskal islohotlari

O'zbekiston Moliya vazirligi so'nggi yillarda makroiqtisodiy barqarorlikni ta'minlashga yo'naltirilgan keng ko'lamli fiskal islohotlarni amalga oshirmoqda. Ushbu islohotlar byudjet jarayonlarini yaxshilash, moliyaviy resurslarni samarali taqsimlash va soliq tizimini takomillashtirishga qaratilgan. Bu esa o'z navbatida iqtisodiy o'sishni rag'batlantirish, davlat qarzining o'sishini nazorat qilish va iqtisodiy xavfsizlikni ta'minlashga xizmat qilmoqda.

Davlat moliyasi makroiqtisodiy barqarorlikni ta'minlash va iqtisodiy o'sishni qo'llab-quvvatlashda markaziy ahamiyatga ega. Byudjet taqchilligini nazorat qilish, soliq tizimini takomillashtirish va favqulodda vaziyatlarda moliyaviy yordam ko'rsatish orqali davlat iqtisodiy jarayonlarning barqaror va izchil rivojlanishini kafolatlaydi. O'zbekistonning so'nggi fiskal islohotlari ushbu maqsadga erishishda muhim qadamlar bo'lib, mamlakat iqtisodiyotining mustahkam asoslarini yaratmoqda.

Sohani rivojlantirish bo'yicha takliflar

Byudjet siyosatini yanada takomillashtirish lozim. Xarajatlarni rejalashtirishda samaradorlikni oshirish, ustuvor loyihalarga e'tibor qaratish va byudjet jarayonlarida shaffoflikni ta'minlash muhim hisoblanadi.

Soliq tizimini raqamlashtirish va avtomatlashtirish orqali soliq yig'imlarini oshirish, firibgarlikni kamaytirish hamda soliqlarni to'lash madaniyatini rivojlantirish mumkin. Soliq qonunchiligini soddalashtirish va oqilona soliq imtiyozlarini belgilash iqtisodiy faollikni rag'batlantiradi.

Favqulodda vaziyatlarga tayyorgarlikni kuchaytirish uchun zaxira fondlari tashkil etilishi va ularni samarali boshqarish mexanizmlari joriy etilishi kerak. Bu iqtisodiy inqiroz va tabiiy ofatlarda davlat moliyasining barqarorligini ta'minlashga xizmat qiladi.

Investitsiya muhitini yaxshilash maqsadida investitsiya loyihalarini muntazam monitoring qilish va baholash tizimini yaratish lozim. Bu moliyaviy resurslarning oqilona taqsimlanishini va iqtisodiy samaradorlikni oshirishga imkon beradi.

Moliyaviy savodxonlikni oshirish orqali aholining va biznes sub'ektlarining soliq majburiyatlariga bo'lgan munosabatini yaxshilash zarur. Fuqarolarni moliyaviy jihatdan ma'lumotli qilish soliq tushumlarini barqarorlashtirishga va iqtisodiy barqarorlikni mustahkamlashga yordam beradi.

Xulosa

Davlat moliyasi makroiqtisodiy barqarorlikni ta'minlashda va iqtisodiy o'sishni rag'batlantirishda markaziy rol o'ynaydi. Byudjet taqchilligini nazorat qilish, soliq tizimini takomillashtirish va favqulodda vaziyatlarda moliyaviy yordam ko'rsatish orqali davlat iqtisodiyotning muvozanatini saqlaydi hamda uning barqaror rivojlanishini ta'minlaydi.

O'zbekistonning so'nggi yillarda amalga oshirayotgan fiskal islohotlari va moliyaviy boshqaruvdagi yangilanishlar mamlakat iqtisodiyotining mustahkam va raqobatbardosh poydevorini yaratishda muhim omil bo'lib xizmat qilmoqda. Kelajakda yuqorida keltirilgan takliflar asosida tizimli va uzoq muddatli islohotlarni davom ettirish orqali O'zbekiston iqtisodiy barqarorlik va farovonlikni yanada oshirish imkoniga ega bo'ladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Abdullaev, T. (2022). *Davlat moliyasining iqtisodiy o'sishga ta'siri*. Toshkent: Iqtisodiyot va moliya nashriyoti.
2. Moliya vazirligi (2023). O'zbekiston Respublikasi Moliya vazirligi rasmiy sayti. <https://mfa.uz/uz>
3. Karimov, S. (2021). *Byudjet siyosati va uning iqtisodiyot rivojiga ta'siri*. Toshkent: O'zbekiston Milliy Universiteti nashriyoti.
4. Jahon Banki (2023). Uzbekistan Economic Update. <https://www.worldbank.org/en/country/uzbekistan/publication/economic-update>
5. IMF (2022). *Fiscal Policy and Economic Stability*. International Monetary Fund. <https://www.imf.org/en/Publications/WP>
6. World Economic Forum (2023). *Global Economic Outlook*. <https://www.weforum.org/reports/global-economic-outlook-2023>
7. Islomov, M. (2020). *Soliq tizimini takomillashtirish: O'zbekiston tajribasi*. Toshkent: Iqtisodiy Tadqiqotlar Markazi.
8. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining farmonlari va qarorlari (2021-2024). <https://www.gov.uz/uz>
9. United Nations Development Programme (2023). *Building Fiscal Resilience in Developing Countries*. <https://www.undp.org/publications>
10. "Xalq so'zi" gazetasi (2023). "Fiskal islohotlar va iqtisodiy o'sish: O'zbekiston tajribasi". <https://xs.uz/uz>